

Lineární diskriminační analýza

Motivace:

Diskriminační analýza patří k vícerozměrným statistickým metodám a zabývá se klasifikací objektů do $r \geq 2$ skupin na základě znalosti vektorů pozorování těchto objektů.

Uveďme příklad z technické praxe: u výrobku daného typu potřebujeme rozhodnout, zda snese určitou zátěž. Na výrobku můžeme změřit hodnoty p kvantitativních znaků, např. hmotnost, odchylky rozměrů od normy, chemické složení apod., které tvoří vektor pozorování $\mathbf{x} = (x_1, \dots, x_p)'$. Jestliže výrobek vystavíme zátěži, může to znamenat jeho poškození nebo dokonce zničení. Proto vystavíme zátěži jen omezené množství výrobků, řekněme n výrobků, které tvoří tzv. informativní výběr. Pokud výrobek zátěž vydrží, zařadíme ho do 1. skupiny (nechť takových výrobků je n_1), jinak do 2. skupiny (těchto výrobků je n_2). Na základě znalosti chování informativního výběru pak rozložíme prostor \mathbf{R}_p na množiny B_1, B_2 . Máme-li k dispozici nějaký další výrobek téhož druhu s vektorem pozorování \mathbf{x} , zařadíme ho do 1. skupiny, když $\mathbf{x} \in B_1$ a do 2. skupiny, když $\mathbf{x} \in B_2$. Výrobek tedy nemusíme vystavovat zátěži a riskovat jeho poškození nebo dokonce zničení.

Úkol diskriminační analýzy spočívá v nalezení takového rozkladu prostoru \mathbf{R}_p na množiny B_1, \dots, B_r , který umožní optimální rozhodnutí o příslušnosti objektu ke skupině.

Náhodný výběr z vícerozměrného rozložení

Nechť je dáno n objektů a na každém z těchto objektů měříme p znaků. Znamená to, že i -tý objekt je charakterizován p -rozměrným vektorem pozorování $\mathbf{x}_i = (x_{i1}, \dots, x_{ip})'$, který považujeme za realizaci náhodného vektoru $\mathbf{X}_i = (X_{i1}, \dots, X_{ip})'$, $i = 1, \dots, n$. Všechny vektory pozorování uspořádáme do datové matice

$$\text{typu } n \times p: \begin{pmatrix} x_{11} & \cdots & x_{1p} \\ \cdots & \cdots & \cdots \\ x_{n1} & \cdots & x_{np} \end{pmatrix}.$$

Předpokládáme, že náhodný vektor \mathbf{X}_i má vektor středních hodnot $\boldsymbol{\mu} = \begin{pmatrix} \mu_1 \\ \vdots \\ \mu_p \end{pmatrix}$ a

varianční matici $\boldsymbol{\Sigma} = (\sigma_{ij})_{i=1, j=1}^{p,p}$. Lze dokázat, že nestranným odhadem vektoru $\boldsymbol{\mu}$ je

vektor výběrových průměrů $\mathbf{M} = (M_1, \dots, M_p)'$, kde $M_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_{ij}$ je výběrový

průměr j -tého znaku, $j = 1, \dots, p$ a nestranným odhadem matice $\boldsymbol{\Sigma}$ je výběrová varianční matice

$$\mathbf{S} = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (\mathbf{X}_i - \mathbf{M})(\mathbf{X}_i - \mathbf{M})' \text{ řádu } p.$$

Testy hypotéz o variančních maticích a vektorech středních hodnot

Nechť jsou dány dva p -rozměrné náhodné výběry o rozsazích n_1 a n_2 z p -rozměrných normálních rozložení $N_p(\boldsymbol{\mu}_1, \boldsymbol{\Sigma}_1)$ a $N_p(\boldsymbol{\mu}_2, \boldsymbol{\Sigma}_2)$. Označme $\mathbf{M}_1, \mathbf{M}_2$ vektory výběrových průměrů, $\mathbf{S}_1, \mathbf{S}_2$ výběrové varianční matice a \mathbf{S} vážený průměr výběrových variančních matic, tj. $\mathbf{S} = \frac{(n_1 - 1)\mathbf{S}_1^2 + (n_2 - 1)\mathbf{S}_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$.

a) Test shody variančních matic (Boxův test)

Testujeme hypotézu $H_0: \boldsymbol{\Sigma}_1 = \boldsymbol{\Sigma}_2$ proti alternativní hypotéze $H_1: \boldsymbol{\Sigma}_1 \neq \boldsymbol{\Sigma}_2$ na hladině významnosti α . Test je založen na **Boxově statistice**:

$$M = (n_1 + n_2 - 2) \ln(\det \mathbf{S}) - (n_1 - 1) \ln(\det \mathbf{S}_1) - (n_2 - 1) \ln(\det \mathbf{S}_2).$$

Označme konstantu $C_p = 1 - \frac{2p^2 + 3p - 1}{6(p+1)} \left(\frac{1}{n_1 - 1} + \frac{1}{n_2 - 1} - \frac{1}{n_1 + n_2 - 2} \right)$. (Tato konstanta zlepšuje aproximaci.)

Platí-li H_0 , pak testová statistika MC_p má asymptoticky rozložení $\chi^2\left(\frac{p(p+1)}{2}\right)$.

Kritický obor: $W = \left\langle \chi^2_{1-\alpha}\left(\frac{p(p+1)}{2}\right), \infty \right\rangle$.

Pokud $MC_p \in W$, H_0 zamítáme na asymptotické hladině významnosti α .

b) Test shody vektorů středních hodnot

Nezamítneme-li na zvolené hladině významnosti hypotézu o shodě variančních matic, můžeme přistoupit k testování hypotézy $H_0: \boldsymbol{\mu}_1 = \boldsymbol{\mu}_2$ proti alternativní hypotéze $H_1: \boldsymbol{\mu}_1 \neq \boldsymbol{\mu}_2$ na hladině významnosti α .

$$\text{Označme } T^2 = \frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2} (\mathbf{M}_1 - \mathbf{M}_2)' \mathbf{S}^{-1} (\mathbf{M}_1 - \mathbf{M}_2).$$

Nulovou hypotézu zamítneme na hladině významnosti α , když testová statistika

$$\frac{n_1 + n_2 - p - 1}{p(n_1 + n_2 - 2)} T^2 \geq F_{1-\alpha}(p, n_1 + n_2 - p - 1).$$

Poznámka: Zamítneme-li hypotézu o shodě vektorů středních hodnot, je vhodné provést testy dílčích hypotéz $H_{0j}: \mu_{j1} = \mu_{j2}$, $j = 1, \dots, p$. K tomu slouží dvouvýběrový t -test. Hypotézu H_{0j} zamítneme na hladině významnosti α , když

$$|T_j| = \frac{|M_{j1} - M_{j2}|}{\sqrt{s_{jj} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \geq t_{1-\alpha/2}(n_1 + n_2 - 2), \text{ kde } s_{jj} \text{ je } j\text{-tý diagonální prvek matice } \mathbf{S}.$$

Odvození bayesovského rozhodovacího pravidla pro dvě skupiny objektů

Nechť v 1. skupině je n_1 objektů, ve 2. skupině n_2 objektů, přičemž každý objekt je charakterizován p -rozměrným náhodným vektorem $\mathbf{X} = (X_1, \dots, X_p)'$. Předpokládáme, že v i -té skupině má náhodný vektor \mathbf{X} hustotu $\varphi_i(\mathbf{x})$, $i = 1, 2$. Nechť H_i je jev „objekt patří do i -té skupiny“. Apriorní pravděpodobnost $P(H_i)$ příslušnosti objektu k i -té skupině označíme π_i , $i = 1, 2$. Známe-li u nějakého objektu vektor pozorování \mathbf{x} , můžeme podle Bayesova vzorce vypočítat aposteriorní pravděpodobnost příslušnosti objektu ke skupině:

$$P(H_i/\mathbf{X}=\mathbf{x}) = \frac{\pi_i \varphi_i(\mathbf{x})}{\pi_1 \varphi_1(\mathbf{x}) + \pi_2 \varphi_2(\mathbf{x})}, \quad i = 1, 2.$$

Nabízí se jednoduché rozhodovací pravidlo: zařadit nový objekt do té skupiny, u níž je aposteriorní pravděpodobnost větší. Tedy objekt s vektorem pozorování \mathbf{x} zařadíme do 1. skupiny, když $\pi_1 \varphi_1(\mathbf{x}) > \pi_2 \varphi_2(\mathbf{x})$, jinak ho zařadíme do 2. skupiny. Součin $\pi_i \varphi_i(\mathbf{x})$ se nazývá **diskriminační skór pro i -tou skupinu**.

Lze ukázat, že bayesovské rozhodovací pravidlo je optimální v tom smyslu, že minimalizuje celkovou pravděpodobnost mylné klasifikace.

Konstrukce Fisherovy lineární diskriminační funkce pro dvě skupiny objektů

Předpokládejme nyní, že hustota pravděpodobnosti v i -té skupině je normální a má parametry $\boldsymbol{\mu}_i$, $\boldsymbol{\Sigma}_i$, tj.

$$\varphi_i(\mathbf{x}) = \frac{1}{\sqrt{\det(2\pi\boldsymbol{\Sigma}_i)}} \exp\left(-\frac{1}{2}(\mathbf{x} - \boldsymbol{\mu}_i)' \boldsymbol{\Sigma}_i^{-1}(\mathbf{x} - \boldsymbol{\mu}_i)\right), \quad i = 1, 2.$$

Jestliže zlogaritmujeme diskriminační skór $\pi_i \varphi_i(\mathbf{x})$ a vynecháme člen $-\frac{p}{2} \ln(2\pi)$, který je společný pro obě skupiny, dostaneme tzv. **kvadratický diskriminační skór** pro i -tou skupinu ve tvaru $-\frac{1}{2} \ln(\det \boldsymbol{\Sigma}_i) - \frac{1}{2}(\mathbf{x} - \boldsymbol{\mu}_i)' \boldsymbol{\Sigma}_i^{-1}(\mathbf{x} - \boldsymbol{\mu}_i) + \ln \pi_i$, $i = 1, 2$.

Jsou-li varianční matice v obou skupinách stejné (společnou varianční matici označíme $\boldsymbol{\Sigma}$), obsahují oba kvadratické diskriminační skóry též člen

$$-\frac{1}{2} \ln(\det \boldsymbol{\Sigma}) - \frac{1}{2} \mathbf{x}' \boldsymbol{\Sigma}^{-1} \mathbf{x}.$$

Po jeho vynechání obdržíme **lineární diskriminační skór** pro i -tou skupinu – tzv. **Andersonovu diskriminační statistiku** - ve tvaru

$$\lambda_i(\mathbf{x}) = \boldsymbol{\mu}_i' \boldsymbol{\Sigma}^{-1} \mathbf{x} - \frac{1}{2} \boldsymbol{\mu}_i' \boldsymbol{\Sigma}^{-1} \boldsymbol{\mu}_i + \ln \pi_i, \quad i = 1, 2.$$

Objekt s vektorem pozorování \mathbf{x} tedy zařadíme do 1. skupiny, když $\lambda_1(\mathbf{x}) > \lambda_2(\mathbf{x})$, jinak ho zařadíme do 2. skupiny.

Vzhledem k tomu, že máme jen dvě skupiny objektů, lze rozhodnutí o zařazení objektu do skupiny učinit na základě rozdílu

$$\lambda(\mathbf{x}) = \lambda_1(\mathbf{x}) - \lambda_2(\mathbf{x}) = (\boldsymbol{\mu}_1 - \boldsymbol{\mu}_2)' \boldsymbol{\Sigma}^{-1} \mathbf{x} - \frac{1}{2} (\boldsymbol{\mu}_1' \boldsymbol{\Sigma}^{-1} \boldsymbol{\mu}_1 - \boldsymbol{\mu}_2' \boldsymbol{\Sigma}^{-1} \boldsymbol{\mu}_2) + \ln \pi_1 - \ln \pi_2.$$

Funkce $\lambda(\mathbf{x})$ se nazývá **Fisherova lineární diskriminační funkce**. Označíme-li

$$\boldsymbol{\beta}' = (\boldsymbol{\mu}_1 - \boldsymbol{\mu}_2)' \boldsymbol{\Sigma}^{-1}, \quad \gamma = -\frac{1}{2} \boldsymbol{\beta}'(\boldsymbol{\mu}_1 + \boldsymbol{\mu}_2) + \ln \pi_1 - \ln \pi_2,$$

můžeme Fisherovu lineární diskriminační funkci psát ve tvaru $\lambda(\mathbf{x}) = \boldsymbol{\beta}'\mathbf{x} + \gamma$. Znamená to, že jsme našli takovou lineární kombinaci vektoru pozorování \mathbf{x} , která nám umožní minimalizovat celkovou pravděpodobnost mylného zařazení objektu do skupiny. Objekt s vektorem pozorování \mathbf{x} tedy zařadíme do 1. skupiny, když $\lambda(\mathbf{x}) > 0$, jinak ho zařadíme do 2. skupiny.

Posouzení účinnosti diskriminace resubstituční metodou

Resubstituční metoda spočívá v uplatnění zkonstruovaného rozhodovacího pravidla na informativní výběr. Uvažujeme postupně všechny objekty z informativního výběru a jejich zařazení podle rozhodovacího pravidla porovnáme se skutečnou příslušností ke skupině. Stanovíme podíl správně a mylně zařazených objektů.

skutečnost	zařazení		součet
	1. skupina	2. skupina	
1. skupina	n_{11}	n_{12}	$n_{1.} = n_1$
2. skupina	n_{21}	n_{22}	$n_{2.} = n_2$
součet	$n_{.1}$	$n_{.2}$	n

Podíl správně zařazených objektů:

$$\frac{n_{11} + n_{22}}{n}$$

Podíl mylně zařazených objektů:

$$\frac{n_{12} + n_{21}}{n}$$

Modifikace pro případ neznámých parametrů

Při praktickém použití diskriminační analýzy většinou neznáme parametry $\boldsymbol{\mu}_1$, $\boldsymbol{\mu}_2$, $\boldsymbol{\Sigma}$ ani apriorní pravděpodobnosti π_1 , π_2 . V takovém případě používáme odhady:

$$\boldsymbol{\mu}_i \rightarrow \mathbf{M}_i, i = 1, 2$$

$$\boldsymbol{\Sigma} \rightarrow \mathbf{S} = \frac{(n_1 - 1)\mathbf{S}_1 + (n_2 - 1)\mathbf{S}_2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$\pi_i \rightarrow \frac{n_i}{n}, i = 1, 2.$$

Odhad Fisherovy lineární diskriminační funkce:

$$L(\mathbf{x}) = \mathbf{b}'\mathbf{x} + g, \text{ kde}$$

$$\mathbf{b}' = (\mathbf{M}_1 - \mathbf{M}_2)'\mathbf{S}^{-1}, g = -\frac{1}{2} \mathbf{b}'(\mathbf{M}_1 + \mathbf{M}_2) + \ln p_1 - \ln p_2.$$

Postup při lineární diskriminační analýze

1. Vzhledem k povaze úlohy určíme veličiny X_1, \dots, X_p a pořídíme $n_1 + n_2$ p -rozměrných pozorování tak, aby n_1 objektů pocházelo z 1. skupiny a n_2 objektů z 2. skupiny.
2. Na zvolené hladině významnosti α testujeme hypotézy o normalitě rozložení v obou skupinách.
3. Vypočteme odhady $\mathbf{M}_1, \mathbf{M}_2, \mathbf{S}_1, \mathbf{S}_2, \mathbf{S}, p_1, p_2$.
4. Na zvolené hladině významnosti α testujeme hypotézy o shodě variančních matic a vektorů středních hodnot v obou skupinách.

5. Vypočteme odhad $L(\mathbf{x})$ Fisherovy lineární diskriminační funkce. Objekt s vektorem pozorování \mathbf{x} přiřadíme k 1. skupině, když $L(\mathbf{x}) > 0$, jinak ho přiřadíme ke 2. skupině.

6. Účinnost diskriminace posoudíme metodou resubstituce.

Příklad

V souboru 50 rodin byly zjišťovány tyto údaje:

- zda v posledních dvou letech rodina navštívila jistou rekreační oblast (veličina ID, nabývá hodnoty 0 pro odpověď „ne“, hodnoty 1 pro odpověď „ano“)
- roční příjem v tisících dolarů (veličina X_1)
- postoj k cestování (veličina X_2 , devítibodová škála, 1 = naprosto odmítavý, 9 = veskrze kladný)
- význam přičítaný rodinné dovolené (veličina X_3 , devítibodová škála, 1 = nejnížší, 9 = nejvyšší)
- počet členů rodiny (veličina X_4)
- věk nejstaršího člena rodiny (veličina X_5).

Pro uvedená data sestrojte Fisherovu lineární diskriminační funkci, která pomocí veličin X_1, \dots, X_5 umožní rozlišit rodiny navštěvující uvedenou rekreační oblast od rodin, které do této oblasti nejedí.

Datový soubor:

číslo	ID	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	číslo	ID	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
1.	0	32,1	5	4	6	58,0	26.	0	48,2	3	5	4	43,0
2.	0	40,0	4	4	3	42,0	27.	0	54,5	7	3	3	37,0
3.	0	36,2	4	3	2	55,0	28.	0	38,2	2	5	3	49,0
4.	0	43,2	2	5	2	57,0	29.	0	41,7	4	2	3	40,0
5.	0	50,4	5	2	4	37,0	30.	1	50,2	5	8	3	43,0
6.	0	45,2	4	4	4	42,0	31.	1	70,3	6	7	4	61,0
7.	0	44,1	6	6	3	42,0	32.	1	62,9	7	5	6	52,0
8.	0	38,3	6	6	2	45,0	33.	1	48,5	7	5	5	36,0
9.	0	55,0	1	5	4	57,0	34.	1	52,7	6	6	4	55,0
10.	0	56,1	3	5	5	51,0	35.	1	75,0	8	7	5	68,0
11.	0	48,2	4	3	6	47,0	36.	1	46,2	5	3	3	62,0
12.	0	35,0	6	4	5	64,0	37.	1	57,0	2	4	6	51,0
13.	0	37,3	2	7	3	54,0	38.	1	64,1	4	5	4	57,0
14.	0	41,8	5	1	5	56,0	39.	1	68,1	4	6	5	45,0
15.	0	57,0	8	3	4	36,0	40.	1	73,4	6	7	5	44,0
16.	0	33,4	6	8	4	50,0	41.	1	71,6	5	8	4	64,0
17.	0	41,5	5	6	3	38,0	42.	1	56,2	1	8	6	54,0
18.	0	39,8	4	5	4	42,0	43.	1	49,3	4	2	3	56,0
19.	0	37,5	3	2	3	48,0	44.	1	62,0	5	6	2	58,0
20.	0	41,3	3	3	2	42,0	45.	1	50,8	4	7	3	45,0
21.	0	35,0	4	3	4	54,0	46.	1	63,6	7	4	7	55,0
22.	0	49,6	5	5	5	39,0	47.	1	54,0	6	7	4	58,0
23.	0	45,5	4	4	4	41,0	48.	1	49,0	5	4	3	60,0
24.	0	39,4	6	5	3	44,0	49.	1	68,0	6	6	6	46,0
25.	0	37,0	2	6	5	51,0	50.	1	62,1	5	6	3	56,0

Řešení:

Testování normality náhodných veličin X_1, \dots, X_5 v daných dvou skupinách rodin pomocí S - W testu:

Pro skupinu rodin, které danou rekreační oblast nenavštěvují: Statistiky – Základní statistiky/tabulky – Select cases – ID=0 – OK – Tabulky četností – Proměnné X1 až X5 – OK – Normalita – zaškrtneme S-W test – Testy normality

Proměnná	Testy normality (dovolena.sta Zhrnout podmínku: ID=0)		
	N	W	p
X1: roční příjem v tisících dolarů	29	0,940188	0,101411
X2: postoj k cestování (škála 9 bodů)	29	0,964071	0,412187
X3: význam rodinné dovolené (škála 9 bodů)	29	0,964432	0,420319
X4: počet členů rodiny	29	0,917696	0,026668
X5: věk nejstaršího člena	29	0,944508	0,131598

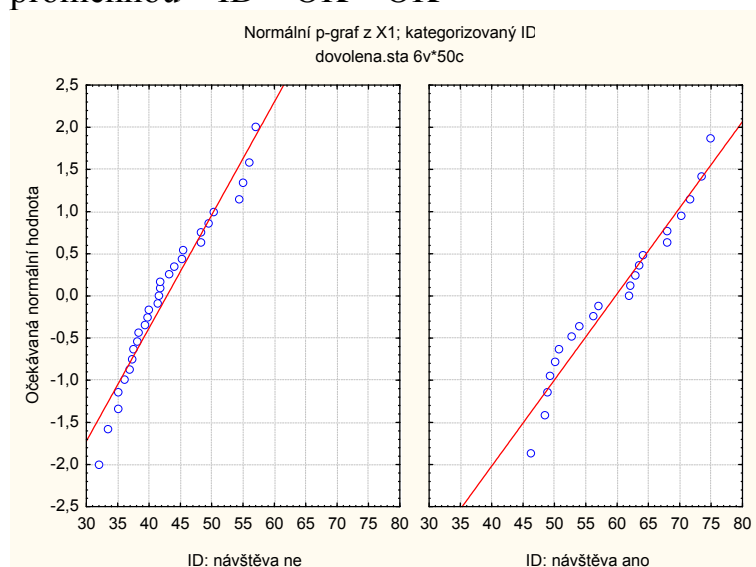
Pro skupinu rodin, které danou rekreační oblast navštěvují: Statistiky – Základní statistiky/tabulky – Select cases – ID=1 – OK – Tabulky četností – Proměnné X1 až X5 – OK – Normalita – zaškrtneme S-W test – Testy normality

Proměnná	Testy normality (dovolena.sta Zhrnout podmínku: ID=1)		
	N	W	p
X1: roční příjem v tisících dolarů	21	0,935874	0,180430
X2: postoj k cestování (škála 9 bodů)	21	0,930271	0,139382
X3: význam rodinné dovolené (škála 9 bodů)	21	0,934717	0,171087
X4: počet členů rodiny	21	0,928224	0,126815
X5: věk nejstaršího člena	21	0,967589	0,679311

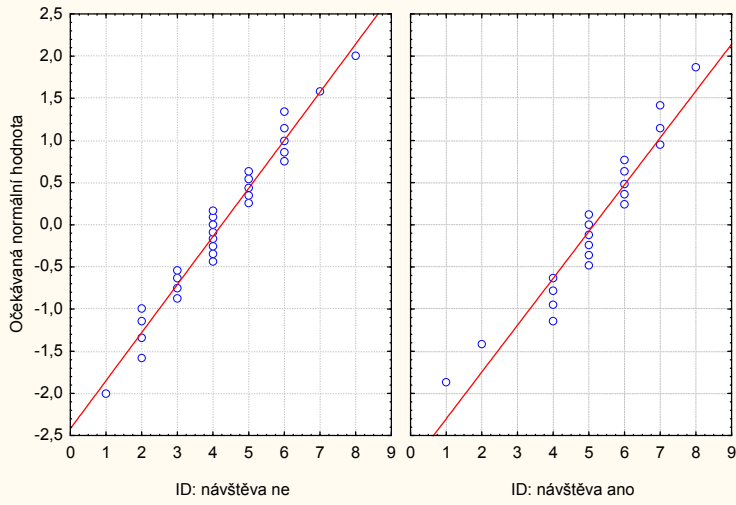
Na hladině významnosti 0,05 zamítáme hypotézu o normalitě u veličiny X_4 ve skupině rodin, které danou rekreační oblast nenavštěvují.

N-P ploty:

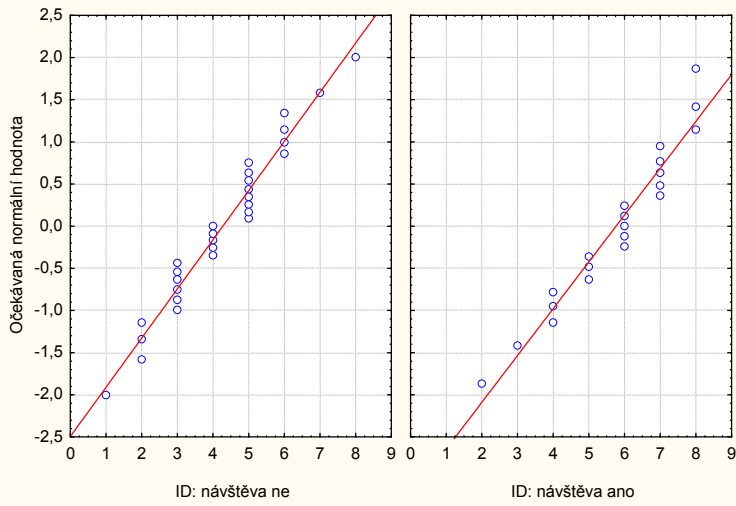
Grafy – 2D Grafy – Normální pravděpodobnostní grafy – Proměnné X1 až X5 – OK – na záložce Kategorizovaný zaškrtneme Kategorie X Zapnuto – Změnit proměnnou – ID – OK – OK

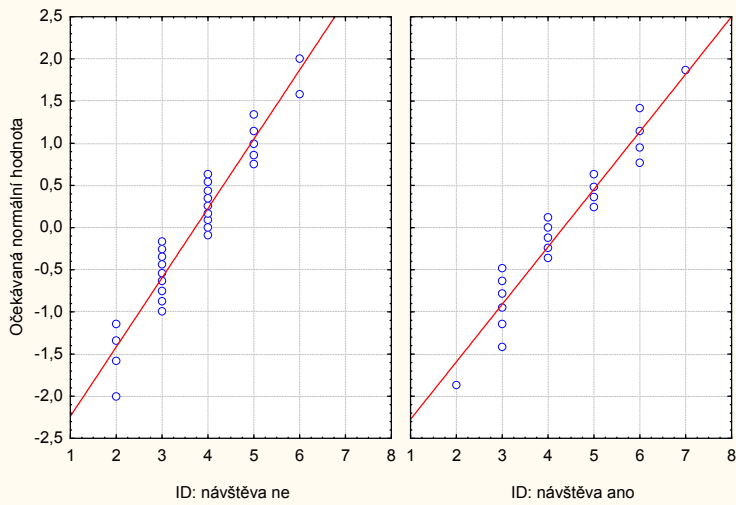
Normální p-graf z X2; kategorizovaný ID
dovolena.sta 6v*50c

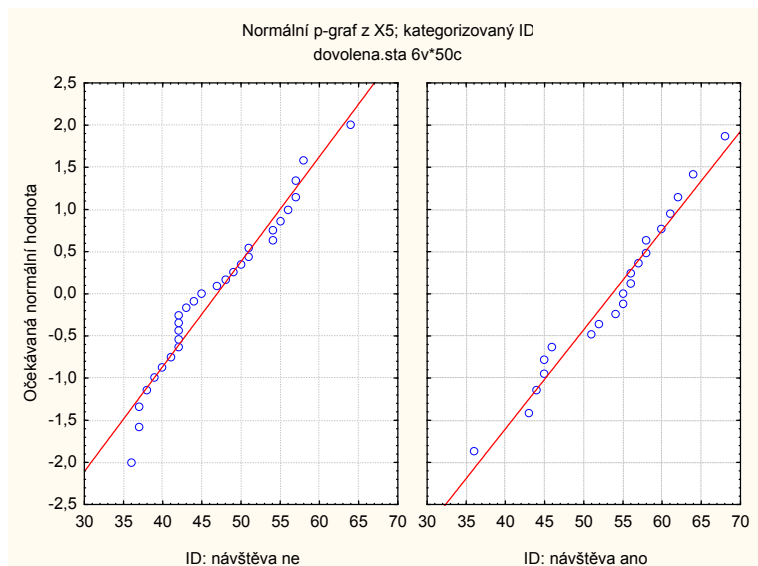

Normální p-graf z X3; kategorizovaný ID
dovolena.sta 6v*50c

Normální p-graf z X4; kategorizovaný ID
dovolena.sta 6v*50c

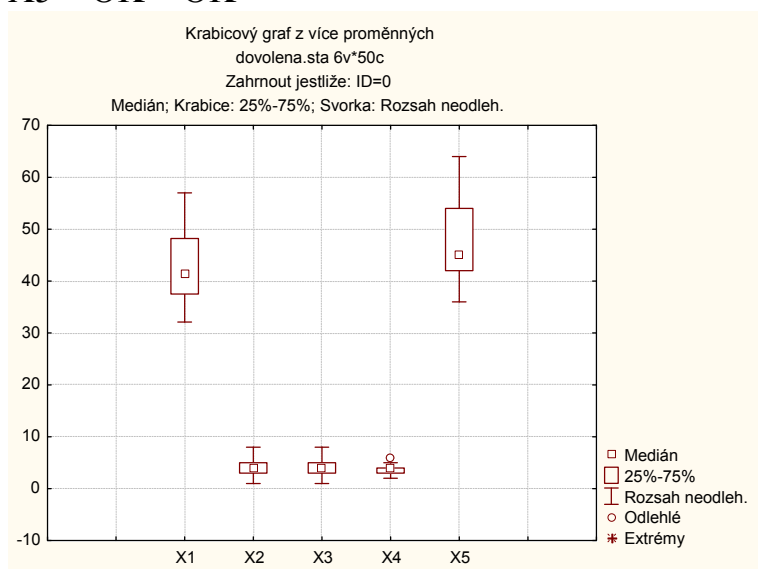
Odhad vektorů středních hodnot M_1 a M_2 lze získat více způsoby, uvedeme např. tento:

Statistiky – Základní statistiky/tabulky – Select cases – ID=0 - Popisné statistiky – Proměnné X1 až X5 – Grupovací proměnná ID=0 – OK – Detailní výsledky – zaškrtneme pouze N a průměr – Souhrn

Proměnná	Popisné statistiky (dovolen.sta) Zhrnout podmínku: ID=0	
	N platných	Průměr
X1	29	42,84483
X2	29	4,24138
X3	29	4,27586
X4	29	3,72414
X5	29	46,93103

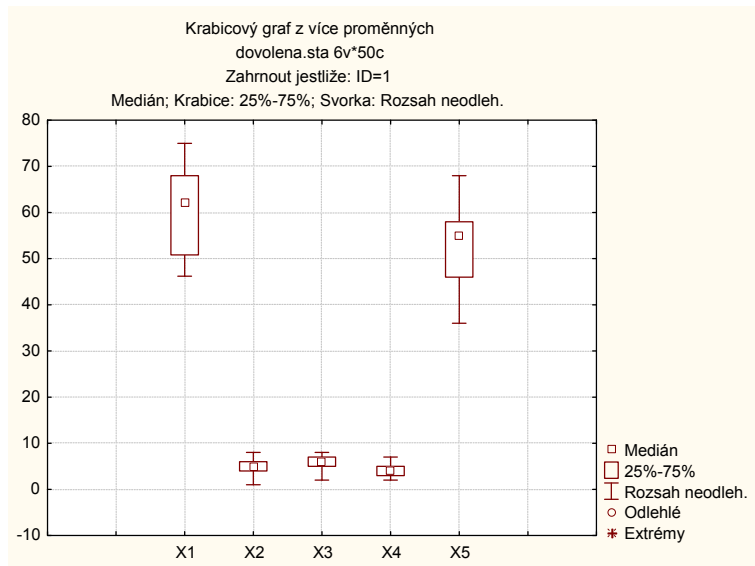
Krabicové grafy:

Grafy – 2D Grafy – Krabicové grafy – Vícenásobný – Závisle proměnné X1 až X5 – OK – OK

Nyní změňme podmínku ID = 1

Popisné statistiky (dovolena.sta)		
Zhrnout podmínku: ID=1		
Proměňná	N platných	Průměr
X1	21	59,76190
X2	21	5,14286
X3	21	5,76190
X4	21	4,33333
X5	21	53,61905

Odhad varianční matice S_1 :

Statistiky – Vícerozměňná regrese – Select cases ID=0 – OK – Proměňné - Závislá proměňná X5, Seznam nezávisle proměňných X1 až X4 – OK – OK - Residua/předpoklady/předpovědi – Popisné statistiky – Další statistiky - Kovariance

Kovariance (dovolena.sta)					
Zhrnout podmínku: ID=0					
Proměňná	X1	X2	X3	X4	X5
X1	49,1947	0,99594	-2,24138	1,094951	-24,1647
X2	0,9959	2,76108	-0,31897	0,140394	-4,7328
X3	-2,2414	-0,31897	2,63547	-0,171182	1,1268
X4	1,0950	0,14039	-0,17118	1,278325	1,9446
X5	-24,1647	-4,73276	1,12685	1,944581	57,2808

Odhad varianční matice S_2 : Změňme podmínku ID=1

Kovariance (dovolena.sta)					
Zhrnout podmínku: ID=1					
Proměňná	X1	X2	X3	X4	X5
X1	83,59048	4,300714	6,39048	4,70333	16,25476
X2	4,30071	2,728571	0,03571	0,20000	1,05714
X3	6,39048	0,035714	2,79048	0,03333	-1,04524
X4	4,70333	0,200000	0,03333	1,83333	-2,46667
X5	16,25476	1,057143	-1,04524	-2,46667	63,84762

Odhad společné varianční matice S:

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
X1	63,53	2,37	1,36	2,60	-7,32
X2	2,37	2,75	-0,17	0,17	-2,32
X3	1,36	-0,17	2,70	-0,09	0,22
X4	2,60	0,17	-0,09	1,51	0,11
X5	-7,32	-2,32	0,22	0,11	60,02

V systému STATISTICA tento odhad nelze získat přímo, matice S se musí počítat podle vzorce $S = \frac{(n_1 - 1)S_1 + (n_2 - 1)S_2}{n_1 + n_2 - 2}$. V systému SPSS postupujeme takto:

Analyze – Classify – Discriminant – Grouping Variable ID – Define Range 0, 1 – Continue – Statistics – v Matrices zaškrtneme Within –group covariances – Continue – OK

Pooled Within-Groups Matrices^a

		roční příjem v tisících dolarů	postoj k cestování (škála 9 bodů)	význam rodinné dovolené (škála 9 bodů)	počet členů rodiny	věk nejstaršího člena
Covariance	roční příjem v tisících dolarů	63,526	2,373	1,355	2,598	-7,323
	postoj k cestování (škála 9 bodů)	2,373	2,748	-,171	,165	-2,320
	význam rodinné dovolené (škála 9 bodů)	1,355	-,171	2,700	-,086	,222
	počet členů rodiny	2,598	,165	-,086	1,510	,107
	věk nejstaršího člena	-7,323	-2,320	,222	,107	60,017

a. The covariance matrix has 48 degrees of freedom.

Boxův test shody variančních matic:

Statistika $M = (n_1 + n_2 - 2) \ln(\det S) - (n_1 - 1) \ln(\det S_1) - (n_2 - 1) \ln(\det S_2) = 26,6179$

Konstanta zlepšující aproximaci

$$C_p = 1 - \frac{2p^2 + 3p - 1}{6(p+1)} \left(\frac{1}{n_1 - 1} + \frac{1}{n_2 - 1} - \frac{1}{n_1 + n_2 - 2} \right) = 0,8847$$

Testová statistika $MC_p = 23,5468$

Kritický obor: $W = \left\langle \chi^2_{1-\alpha} \left(\frac{p(p+1)}{2} \right), \infty \right\rangle = \left\langle \chi^2_{0,95}(10), \infty \right\rangle = \langle 24,9958, \infty \rangle$.

Protože testová statistika neleží v kritickém oboru, nezamítáme na asymptotické hladině významnosti 0,05 hypotézu o shodě variančních matic Σ_1, Σ_2 .

Tento test není v systému STATISTICA implementován. Lze ho provést pomocí systému SPSS:

Analyze – Classify – Discriminant – Grouping Variable ID – Define Range 0, 1 – Continue – Statistics – v Descriptives zaškrtneme Box's M – Continue – OK

Test Results

Box's M		26,617
F	Approx.	1,566
	df1	15
	df2	7425,637
	Sig.	,075

Tests null hypothesis of equal population covariance matrices.

Test shody vektorů středních hodnot:

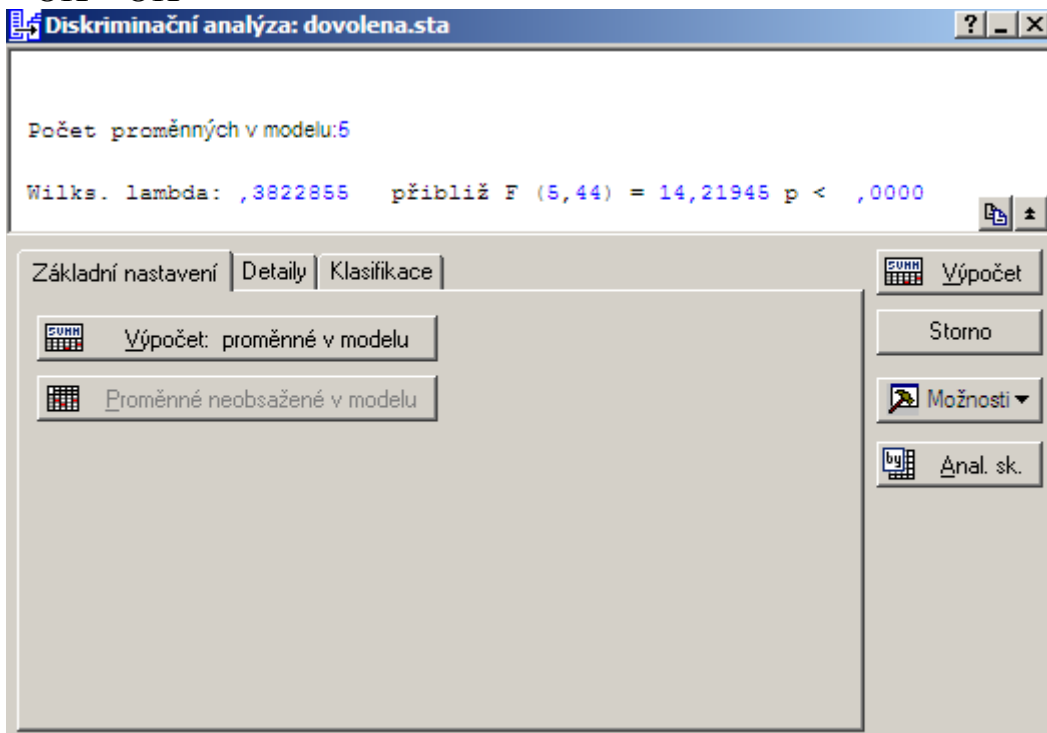
Testová statistika $\frac{n_1 + n_2 - p - 1}{p(n_1 + n_2 - 2)} \cdot \frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2} (\mathbf{M}_1 - \mathbf{M}_2)' \mathbf{S}^{-1} (\mathbf{M}_1 - \mathbf{M}_2) = 14,2194$

Kvantil $F_{1-\alpha}(p, n_1+n_2-p-1) = F_{0,95}(5,44) = 2,427$

Protože testová statistika se realizuje v kritickém oboru, zamítáme na hladině významnosti 0,05 hypotézu o shodě vektorů středních hodnot μ_1, μ_2 .

Výpočet testové statistiky v systému STATISTICA:

Statistiky – Vícerozměrné průzkumné techniky – Diskriminační analýza - Proměnné – Grupovací proměnná ID, Seznam nezávislých proměnných X1 až X5 – OK – OK

Upozornění: Test shody vektorů středních hodnot lze v systému STATISTICA provést i jinak:

Statistiky – Základní statistiky/tabulky – t-test, nezávislé, dle skupin – OK – Proměnné – Závisle proměnné X1 až X5, Grupovací proměnná ID – OK – na záložce Možnosti zaškrtneme Vícerozměrný test. V záhlaví výstupní tabulky se zobrazí realizace testové statistiky a příslušná p-hodnota.

Individuální t-testy

Statistiky – Základní statistiky/tabulky – t-test, nezávislé, dle skupin – OK –
 Proměnné – Závisle proměnné X1 až X5, Grupovací proměnná ID – OK - Vý-
 počet

Proměnná	Průměr		t	sv	p	Poč.plat návštěva ne	Poč.plat. návštěva ano	Sm.odch. návštěva ne	Sm.odch. návštěva ano
	návštěva ne	návštěva ano							
X1	42,84483	59,76190	-7,40751	48	0,000000	29	21	7,013894	9,142783
X2	4,24138	5,14286	-1,89805	48	0,063712	29	21	1,661651	1,651839
X3	4,27586	5,76190	-3,15623	48	0,002760	29	21	1,623412	1,670472
X4	3,72414	4,33333	-1,73042	48	0,089980	29	21	1,130630	1,354006
X5	46,93103	53,61905	-3,01289	48	0,004122	29	21	7,568407	7,990471

Vidíme, že na hladině významnosti 0,05 jsou odlišné střední hodnoty proměnných X₁, X₃, X₅. U proměnných X₂ a X₄ se odlišnost neprokázala, z dalšího zpracování je však vyřazovat nebudeme.

Stanovení odhadů apriorních pravděpodobností:

$$p_1 = \frac{n_1}{n} = \frac{29}{50} = 0,58, p_2 = \frac{n_2}{n} = \frac{21}{50} = 0,42$$

Stanovení odhadu Fisherovy lineární diskriminační funkce:

$$\mathbf{b}' = (\mathbf{M}_1 - \mathbf{M}_2)' \mathbf{S}^{-1} = (-0,2865 \quad -0,2556 \quad -0,4169 \quad 0,0736 \quad -0,1527)$$

$$g = -\frac{1}{2} \mathbf{b}'(\mathbf{M}_1 + \mathbf{M}_2) + \ln p_1 - \ln p_2 = 24,7666$$

$$L(\mathbf{x}) = \mathbf{b}'\mathbf{x} + g =$$

$$= -0,2685X_1 - 0,2556X_2 - 0,4169X_3 + 0,0736X_4 - 0,1527X_5 + 24,7666$$

Statistiky – Vícerozměrné průzkumné techniky – Diskriminační analýza - Proměnné – Grupovací proměnná ID, Seznam nezávislých proměnných X1 až X5 –
 – OK – OK – na záložce Klasifikace zvolíme Klasifikační funkce. Dostaneme tabulku tvaru:

Proměnná	Klasifikační funkce; grupovací : ID (dovolena)	
	návštěva ne p=,58000	návštěva ano p=,42000
X1	0,6369	0,9054
X2	1,7840	2,0395
X3	1,3391	1,7560
X4	1,1866	1,1130
X5	0,9216	1,0743
Konstant	-44,6709	-69,4375

Abychom získali odhad Fisherovy lineární diskriminační funkce, přidáme do této tabulky novou proměnnou a do jejího Dlouhého jména napíšeme =v1-v2

Proměnná	Klasifikační funkce; grupovací : ID (dovolená)		
	návštěva ne p=,58000	návštěva ano p=,42000	NProm =v1-v2
X1	0,6369	0,9054	-0,26847
X2	1,7840	2,0395	-0,25557
X3	1,3391	1,7560	-0,41694
X4	1,1866	1,1130	0,073566
X5	0,9216	1,0743	-0,15266
Konstant	-44,6709	-69,4375	24,76658

Posouzení účinnosti diskriminace resubstituční metodou:

skutečnost	zařazení		součet
	návštěva ne	návštěva ano	
návštěva ne	27	2	29
návštěva ano	5	16	21
součet	32	18	50

Podíl správně zařazených objektů:

$$\frac{n_{11} + n_{22}}{n} = \frac{27 + 16}{50} = 0,86$$

Podíl mylně zařazených objektů:

$$\frac{n_{12} + n_{21}}{n} = \frac{5 + 2}{50} = 0,14$$

Na záložce Klasifikace zvolíme Klasifikační matici.

Skup.	Klasifikační matice (dovolená)		
	% správných	návštěva ne p=,58000	návštěva ano p=,42000
návštěva ne	93,10345	27	2
návštěva ano	76,19048	5	16
Celkem	86,00000	32	18

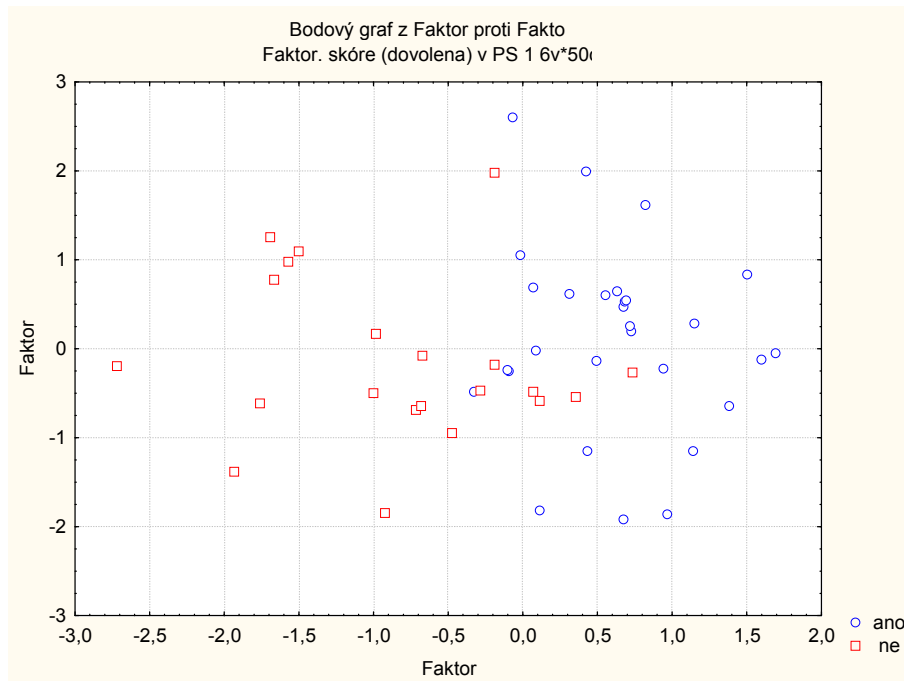
Pro určení chybně zařazených případů zvolíme na záložce Klasifikace možnost Klasifikace případů. Zjistíme, že v 1. skupině došlo k mylnému zařazení u rodin č. 9 a 10, ve 2. skupině u rodin číslo 33, 36, 45.

Porovnání s náhodnou klasifikací

Kdybychom zařazovali rodiny do skupin náhodně, pouze s ohledem na apriorní pravděpodobnosti π_1, π_2 , tak bychom s pravděpodobností π_1 našli rodinu patřící do 1. skupiny, avšak s pravděpodobností π_2 bychom ji mylně zařadili do 2. skupiny. Naopak s pravděpodobností π_2 najdeme rodinu patřící do 2. skupiny, kterou s pravděpodobností π_1 mylně zařadíme do 1. skupiny. Celková pravděpodobnost mylné klasifikace je tedy: $\pi_1\pi_2 + \pi_2\pi_1 = 2\pi_1(1 - \pi_1)$. Nahradíme-li apriorní pravděpodobnosti π_1, π_2 jejich odhady p_1, p_2 , dostaneme odhad celkové pravděpodobnosti mylné klasifikace $2p_1(1 - p_1) = 2 \cdot \frac{29}{50} \cdot \frac{21}{50} = 0,4872$.

Použitím diskriminační analýzy jsme tedy dosáhli výrazného zlepšení, pravděpodobnost mylné klasifikace klesla na 0,14.

Grafické znázornění případů na ploše prvních dvou hlavních komponent

Literatura

- [1] J. Anděl: Matematická statistika, SNTL/Alfa, Praha 1978
- [2] J. Anděl: Statistické metody, Matfyzpress, Praha 1993
- [3] P. Hebák, J. Hustopecský, E. Jarošová, I. Pecáková: Vícerozměrné statistické metody (1), Informatorium, Praha 2004